

ULUSLARARASI ÖĞRENCİ GÖÇÜNE YÖNELİK FARKLI ÜLKELERDEKİ UYGULAMALAR VE TÜRKİYE İÇİN ÖNERİLER

Ercan Akar*

Öz

Göç, yaşanan kitlesel savaşların etkisiyle 20. yüzyıldan itibaren oldukça fazla dikkat çeken bir konu başlığı olmuştur. Özellikle 21. yüzyılın ilk çeyreğini tamamlamaya yaklaştığımız günümüze kadar gelen süreçte, göç bağlamında ele alınabilecek çok çeşitli uzmanlık alanlarında akademik ve bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar içinde, eğitimin uluslararası boyutunu, göç bağlamında irdeleyen çalışmaların sayısının, konu ile ilgili diğer başlıklara nispeten daha az olduğu dikkat çekmektedir. Bugün, dünya genelinde 8 milyona yakın uluslararası öğrenci olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayısal verinin, ekonomi başta olmak üzere çeşitli alanlardaki katkılarının farkında olan devletler, bu piyasadan daha fazla pay almak adına çeşitli stratejiler uygulamaktadır. Bu uluslararası öğrencilerin bir kısmı kısa-orta vadede kendi ülkesinin dışında eğitim alarak ülkelerine dönerken, diğer bir kısmı ise uluslararası öğrenci olarak eğitim aldığı ülkede daha uzun süreli kalmakta, hatta eğitimleri sonrası bu ülkeye göç etmektedir. Uluslararası öğrenci göçü olarak adlandırılan bu kitlesel hareketlilik, eğitimin uluslararası boyutu açısından farklı yaklaşımları beraberinde getirmektedir. Bu durum, ülkelerin uluslararası eğitime yönelik politikalarına yansımaktadır. Bu bağlamda, çalışmada eğitim ve göç arasındaki etkileşime odaklanılmakta ve uluslararası öğrenci göçü irdelenerek ülkelerin göç politikalarında eğitimin yeri incelenmektedir. Ayrıca, uygulanan bu politikalar ışığında, uluslararası öğrencilere yönelik son zamanlarda ortaya çıkan sorunlar çerçevesinde Türkiye'ye yönelik öneriler sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Göç ve eğitim, uluslararası öğrenci göçü, öğrenci göçmenler
uluslararası eğitim, eğitimde uluslararasılaşma

*Dr.Eğitim Diploması Bilim Uzmanı - Bağımsız Araştırmacı, ORCID: 0000-0001-6708-7196,
akarercan@gmail.com DOI: 10.70045/mejrs.1493126

PRACTICES IN DIFFERENT COUNTRIES REGARDING INTERNATIONAL STUDENT MIGRATION AND RECOMMENDATIONS FOR TURKIYE

Ercan Akar*

Abstract

Migration have been a topic that has attracted much attention since the 20th century due to the impact of mass wars. Academic and scientific studies on migration have been conducted in various areas of expertise, especially as we approach the completion of the first quarter of the 21st century. It is worth noting that there are relatively fewer studies focusing on the international dimension of education in the context of migration. Currently, there are approximately 8 million international students worldwide. Many countries recognize the economic contributions of international students and are developing strategies to attract more students. While some international students return to their home countries after completing their education abroad, others choose to stay longer or even immigrate to the country where they studied. This movement of people, known as international student migration, brings new challenges and opportunities in the realm of international education. It also influences countries' policies on international education. This study explores the relationship between education and migration, analyzing the role of education in countries' migration policies through the lens of international student migration. Additionally, the study provides recommendations for Türkiye based on the emerging issues faced by international students.

Keywords: Migration and education, international student migration, student immigrants, international education, internationalization of education

*Dr, Educational Diplomacy Science Expert - Independent Researcher, ORCID: 0000-0001-6708-7196, akarercan@gmail.com DOI: 10.70045/mejrs.1493126

Giriş

Dünya genelinde yaşanan göç hareketlilikleri içinde uluslararası öğrenciler, özellikle 2000’li yıllardan günümüze kadar, sayısal anlamda kayda değer rakamlara ulaşmıştır. Bu alandaki istatistiklere bakıldığında, 2021 yılı verilerine göre en çok uluslararası öğrenci Çin ve Hindistan kaynaklıdır. Bunun yanında, en çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan ülkeler sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya ve Rusya Federasyonu’dur. Aynı yıl en çok uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapan 6. ülke Kanada olurken, Fransa 7. sırada yer almaktadır. 224 bin 48 öğrencinin eğitim aldığı Türkiye ise 8. sıradadır (UIS, 2021).

Uluslararası öğrencilerin, genel olarak, eğitim aldıkları ülkelerde geçici süreliğine buldukları düşünülmektedir. Ayrıca, bu öğrenciler gittikleri ülkelerde ekonomi başta olmak üzere kısa, orta ve hatta uzun vadelerde sağladıkları katkılar nedeniyle gündeme gelmektedir. Dolayısıyla, birçok ülkede bu öğrencilere yönelik hem politik hem toplumsal açıdan olumsuz bir yargı veya tutuma rastlanmamaktadır. Tüm bunların neticesinde, göç araştırmalarının diğer öncelikli alanlarına kıyasla uluslararası öğrencilerin, 21. yüzyıla kadar çok fazla incelenmediği göze çarpmaktadır. Ancak 2000’li yıllardan itibaren uluslararası öğrenci sayılarındaki hızlı artışla birlikte öğrenci göçmen olarak adlandırılan bu kitle, giderek araştırmaların gündemine daha çok girmeye başlamıştır. Nitekim son yıllarda uluslararası öğrenci göçünün sebeplerini, bu öğrencilerin göç deneyimlerini ve yaşanan bu göçün sonuçlarını araştıran çalışmalarda artış meydana gelmiştir (Brooks ve Waters, 2011). Bu çalışmaların, sonraki araştırmalar için yeni konu başlıkları ve gündemler oluşturdukları ifade edilebilir (King ve Raghuram, 2013).

Türkiye’de uluslararası öğrencilerle ilgili çalışmalar, küresel eğilime paralel olarak 2000’li yıllarda artmıştır. Özellikle uluslararası öğrencilere tahsis edilen bursların Türkiye Bursları adıyla 2012 yılında birleştirilerek Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) uhdesine verilmesi, bu sürece ivme kazandırmıştır. Bu süreçte, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başta olmak üzere üniversitelerin uluslararasılaşmaya yönelik yürütmekte olduğu politikalar da göze çarpmaktadır. Nitekim 2012 yılından sonraki uluslararası öğrenci istatistiklerine göre niceliksel anlamda ciddi artışlar görülmektedir. 2012 yılında Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısı yaklaşık 43 bin iken, 2017 yılında 108 bin 76 olmuş, günümüzde ise bu rakam 300 bini aşmıştır (UIS, 2021; Türkiye Gazetesi, 2023).

Uluslararası öğrencilerin eğitim aldıkları ülkelere sağladıkları katma değerler, çok çeşitli alanlarda kendini göstermektedir. En temelde karşılıklı hoşgörü ve anlayıştan ülkenin yumuşak güç potansiyelini artırmaya, ekonomi temelli karşılıklı faydadan kalıcı politika işbirliklerine kadar birçok alanda uluslararası öğrencilerin katkılarından bahsetmek mümkündür.

Türkiye'nin son yıllarda küresel ve bölgesel anlamda uygulamakta olduğu aktif politikalarda, eğitimin uluslararası boyutuna yönelik yürüttüğü çalışmaların katkısı yadsınamaz. Ancak tüm bu olumlu katkılara rağmen, son yıllarda Türkiye'nin yaşadığı düzensiz göç dalgaları ve bunlar sonucu yaşanan bazı münferit olumsuz durumlar, uluslararası öğrencilere karşı bir karalama kampanyasına dönüşmüştür. 2023 yılında yapılan genel seçim sürecine doğru belirli odaklar tarafından bilinçli olarak sıkça gündeme getirilen, 2024 yılı yerel seçimlerinde ve sonrasında yine gündemde tutulan yabancı karşıtlığı ile ilgili olumsuz haberler sonucu oluşan algı ve tutumlar, uluslararası öğrencilere yönelmiş/yönlendirilmiş durumdadır. Hatta Türkiye'deki uluslararası öğrenciler arasında, tıpkı yabancı karşıtlığında olduğu gibi, belirli ülke ve toplumların hedef alındığı, bu açıdan ırk ve milliyet ayrımcılığının yapıldığı da dikkatlerden kaçmamaktadır (Diriliş Postası, 2024; Evrensel, 2024; İHA, 2024; Milliyet, 2024; NTV, 2024).

Bu çalışmada, uluslararası öğrenci göçü kapsamında başka ülkelerde uygulanan örnekler ışığında Türkiye'ye yönelik öneriler sunulması hedeflenmektedir. Bunun için, Türkiye'de son yıllarda ortaya çıkan yabancı düşmanlığının bir tezahürü olarak uluslararası öğrencilere karşı gelişen olumsuz yargıların nasıl olumluya dönüştürülebileceği sorusuna yanıt aranmaktadır. Nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu durum çalışmasında, veri toplama yöntemi olarak tanımlama ve yorumlamaya olanak sağlayan doküman analizi tercih edilmiştir. Bu kapsamda, göç alanındaki bazı raporlardan ve çeşitli makalelerden konuyla ilgili hususlar gruplandırılmış ve ulaşılan veriler betimsel analiz yöntemiyle yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008; Aslan, 2018).

Çalışmada öncelikle göç ve eğitim arasındaki ilişkiye ve ikisi arasındaki karşılıklı neden-sonuç etkileşimine odaklanılmaktadır. Sonrasında uluslararası öğrenci göçü olarak literatürde yer verilen konu başlığına değinilerek, öğrenci göçmenler ele alınmaktadır. Bu alanda çeşitli başlıklar altında farklı ülkelerde yürütülmekte olan uygulamalar ve politikalar irdelenmektedir. Son olarak, bu yaklaşımlar örnekliğinde Türkiye için öneriler sunulmaktadır.

1.Eğitimin Göç Olgusundaki Yeri

Tarihsel süreçte insan toplulukları arasında yaşanan kitlesel hareketlilikler, günümüzdeki mevcut durum ve şartları oluşturan hususlar bağlamında artmıştır. Artık göç olgusu, küresel çapta bir gerçekliğe sahiptir ve etkileri, insan ve toplum hayatına dair her alanda hissedilmektedir. Bu durum, eğitim gibi her kesimi ilgilendiren geniş kapsamlı bir alanı da etkilemekte, hatta göçün toplumsal, ekonomik ve siyasi sonuçları dolayısıyla eğitim dönüşmektedir. Buna ek olarak, küreselleşmeyi meydana getiren teknolojik gelişmelerin öncülük ettiği iletişim ve ulaşım olanaklarında yaşanan yenilikçi unsurlar, eğitim alanına yönelik derin etkiler bırakmaktadır. Bu bağlamda eğitimi, uluslararası boyutundan soyutlamanın imkânsız hale geldiği

ifade edilebilir. Aslında tarihin her döneminde, eğitim, insan toplulukları arasında önemli bir etkileşim alanı olmuştur. Bu durum, küresel çapta yaşanan göç hareketliliklerine doğrudan neden olduğu gibi, farklı sebeplerle yaşanan göçlerin dolaylı bir sonucu olarak eğitim alanı da etkilenmektedir. Göç olgusu ve eğitim alanı arasındaki karşılıklı etkileşim, 21. yüzyılın sunduğu mevcut şartlar içerisinde her geçen gün artmaktadır. Bu durum, konuyla ilgili akademik ve bilimsel çalışmaları zenginleştirirken, ülkelerin uygulamakta olduğu politikaları ve uygulamaları da çeşitlendirmektedir (Rao, 2010; Handler, 2018).

Uluslararası öğrenciler, belirli bölgelerde yoğunlaşmış olsa da tüm dünya genelinde, hızla genişleyen bir yabancı uyruklu gruptur. Bu konuyla ilgili kişiler için yurt dışında okumak genellikle daha kaliteli eğitime erişim ve yeni beceriler edinme fırsatı olarak görülmektedir. Uluslararası eğitim deneyimi aynı zamanda yalnızca menşe ve ev sahibi ülkelerde değil, aynı zamanda alternatif yerlerde de istihdam edilebilirliği artırmanın bir yoludur. Bunun yanında, uluslararası öğrencilerin diğer toplumlarla ilgili bilgilerini genişletmelerine ve başta İngilizce olmak üzere dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Günümüzde her yaştan birey uluslararası eğitime dâhil olabilir ancak yine de uluslararası öğrenciler halen yükseköğretim alanında yoğunlaşmaktadır (Brooks and Waters, 2011).

Göç politikaları açısından, uluslararası öğrenciler benzersiz bir göçmen grubu olarak düşünülmektedir, çünkü bunlar istihdam edilme olasılıkları yüksek olan kalifiye elemanlardır. Bu öğrenciler genellikle buldukları ülkelerdeki işverenler tarafından kolayca tanınabilecek yerel kimlik bilgilerine ve ev sahibi ülkenin dili başta olmak üzere en azından bir miktar deneyim ve bilgiye hâlihazırda sahip, önceden uyum sağlamış göçmenler olarak görülmektedir (Oding et al., 2021; Eskela, 2013).

En genel anlamıyla, uluslararası öğrenciler, öğrenim görmek üzere başka bir ülkeye gitmek için kendi ülkelerini terk eden bireylerdir. Göç yönetimi açısından, ülkeye giriş kategorisi eğitim amaçlarıyla ilişkilendirildiği sürece, göçe neden olabilecek ve onu etkileyebilecek her türlü yurt dışı eğitim ilgi çekmektedir. Ancak uygulamada kimin uluslararası öğrenci olarak değerlendirileceği, kullanılan veri kaynağına bağlıdır. Bunlar, özellikle eğitim istatistikleri kayıt verilerine dayanmaktadır ve altta yatan göç kategorisini iyi bir şekilde ortaya çıkarılabilmektedir. Bunun yanında, uluslararası öğrencilerle ilgili en önemli ayırım, kredi ve derece hareketliliği arasındadır. Kredi hareketliliği, uluslararası öğrencilerin belirli bir dereceyle sonuçlanmayan kısa bir süreliğine yurt dışında öğrenim görmeleri durumudur. Bunlar, eğitim süreci içinde ev sahibi kurumdan belirli süre eğitim kredileri almakta ve daha sonra derecelerini tamamlamak için gönderen kuruma geri dönmektedirler. Buna karşılık, derece hareketliliği terimi, varış noktasında, yüksek lisans derecesi gibi, tam bir derece almak için bir ülkeye taşınan bireylerdir. Bunun yanında, hem ev sahibi hem de gönderen ülkelerde diploma veren çift diploma programları nedeniyle ikisi arasındaki çizgiler giderek bulanıklaşmaktadır. Neti-

cede, ister kısa ister uzun süreli olsun, eğitim alanında yapılan bu hareketlilikler, uluslararası öğrenci göçü olarak anılmakta ve bunlara dâhil olan kişiler öğrenci göçmenler olarak nitelendirilmektedir (OECD, 2022).

2.Uluslararası Öğrenci Göçü ve Öğrenci Göçmenler

Uluslararası öğrenci göçü, doğduğu veya vatandaşı olduğu ülkenin dışında, belirli bir süre eğitim gören öğrencilerin hareketidir (Spring, 2009). Küreselleşme döneminde, yükseköğretimin uluslararasılaşması ciddi şekilde artmış ve piyasanın yönlendirdiği bir faaliyet haline gelmiş durumdadır. Uluslararası eğitimin hızlı yükselişiyle birlikte giderek daha fazla öğrenci, yabancı ülkelerde yükseköğrenim görmek istemekte ve birçok uluslararası öğrenci artık yurt dışı eğitimi, yabancı bir ülkede kalıcı ikamet için bir basamak olarak görmektedir (Gribble, 2008).

Uluslararası öğrenci göçünün Batı temelli geçmişine bakıldığında, sömürge döneminde öğrenci akışının çoğunluğu, kolonilerden dünya başkentlerine doğru gerçekleşmiştir. Bu dönemdeki imparatorluk hükümetleri, sömürgeleştirdikleri kolonilerin yerlilerinden bilinçli olarak seçtikleri belirli vatandaşlara, yükseköğrenime devam etmeleri için fırsatlar sağlamışlardır. Bu noktadaki varsayım, kendi ülkelerinde eğittikleri ya da yabancı bir ülkede eğitim alarak mezun olan bu kişilerin becerilerini geliştirdikten ve sömürge yöneticilerinin değerlerini özümstedikten sonra kendi egemenlikleri altındaki sömürge yönetimine hizmet etmek için anavatanlarına dönecekleri düşüncesidir (Varghese, 2008).

Yabancı uyruklu öğrenciler olarak da adlandırılan uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkelere hem kültürel hem de ekonomik açıdan yaptıkları katkılar, bu alandaki büyük aktörleri, göçmenlik, vize politikaları ve süreçlerinde önemli değişiklikler de dâhil olmak üzere, uluslararası öğrencilerin gelişini ve entegrasyonunu kolaylaştırmak için daha fazla girişimde bulunmaya teşvik etmektedir (Varghese, 2008). ABD ve İngiltere gibi bu alanda öne çıkan hedef ülkelerdeki göç politikalarının çalışma vizesine geçişi mümkün kılmadığı ya da zorlaştırdığı bir dönemde, başka ülkeler ve kurumlar, uluslararası öğrencileri kendilerine çekmek için yoğun bir rekabet içinde adeta yarışmaktadırlar (Choudaha, 2017). Bu bağlamda ülkeler, uluslararası öğrencilerle ilgili çeşitli konularda benzer ve farklılaşan yaklaşımlar sergilemektedirler.

2.1 Hedef Uluslararası Öğrencilerin Belirlenmesi

Bazı ülkeler, belirli ülkelerden ve kökenden gelen uluslararası öğrencileri hedefler. Uluslararası öğrencileri menşe ülkelerinin dışında başka özelliklere göre hedeflemek daha az yaygındır. Belirli dil becerilerine sahip bireylerin ilgisinin çekilmesi, çoğunlukla ulusal dilde

eğitime yönelik belirli burs programları bağlamında yapılmaktadır. Örneğin Kanada, belirli ülkelerde ikamet eden adaylar için daha hızlı işlem yapılmasını sağlayan özel bir programı (Student Direct Stream) genişleterek Fas ve Senegal'den gelecek öğrencileri de dâhil etmiş ve Fransızca konuşan gençlerin daha fazlasını Kanada'da eğitim almayı seçmeye yönlendirmiştir. Az miktarda ülke ise, Avustralya örneğinde olduğu gibi, uluslararası öğrencileri amaçlanan çalışma alanlarına veya daha geniş iş gücü piyasası ihtiyaçlarına göre hedef almaktadır. Bunu yapanlar arasında Estonya'daki sektörler arasında bilişim ve ABD'deki fen, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) konuları vardır. Litvanya ve Slovak Cumhuriyeti'nde çalışma alanını hedeflemek yalnızca devlet bursları bağlamında ortaya çıkar. Buna karşın, özellikle sosyo-ekonomik faktörler nedeniyle uluslararası öğrencileri çekmeye yönelik politikalar sınırlı kalmaktadır. Bunu yapmanın en yaygın araçları, yine uluslararası öğrencilere yönelik hibeler ve burslardır (Matsumoto and Viczko, 2023; OECD, 2022; Gonnot and Lanati, 2024).

2.2 Uluslararası Öğrencilerle İletişim ve Onları Ülkeye Çekme

Günümüze gelene kadar teknolojik gelişmeler öncülüğünde hayatın her alanına sirayet eden küreselleşme, her ne kadar çeşitli başlıklar kapsamında tüm eğitim alanını ve kademelerini dönüştürmüş olsa da, genel anlamda eğitimin uluslararası boyutu, özel anlamda uluslararası öğrenciler konusunda öne çıkan eğitim kademesi, yükseköğretimdir. Hâlihazırda uluslararası öğrenciler için, özellikle lisans ve lisansüstü öğrenim açısından, devletler çeşitli politikalar geliştirmiştir. Bu bakımdan ülkeler uluslararası öğrencileri çekmek, desteklemek ve elde tutmak amacıyla aktif önlemler almışlardır. Uluslararası öğrencilerin çekilmesi ve kabulü, üniversiteler ve yükseköğretim pazarlamasında uzmanlaşmış ajanslar da dâhil olmak üzere birçok aktörü içerebilmektedir. Yükseköğretim kurumları, potansiyel öğrencilerin bilgilendirilmesinin ve ön eleme masraflarının çoğunu üstlenmektedir. Bu bakımdan ulusal yetkililerin öğrencileri çekme ve kabul sürecindeki rolleri diğer göçmen gruplarına göre daha sınırlı kalmaktadır (Heck and Mu, 2016).

Genel olarak, uluslararası öğrencilerin eğitim alacakları ülke seçimlerini birçok faktör etkiler. Özellikle coğrafi yakınlık ve bir diasporanın varlığı dâhil olmak üzere bunlardan bazıları, ülkeler tarafından yürütülen politikaların doğrudan kontrolünün dışındadır. Öğrenim ücretleri ve eğitim dili gibi konuyla ilgili bazı hususlar, bir ülkedeki genel göç politikalarını belirleyenlerin öncelikli gündeminde olmasa da, ülkelerin somut politika tercihleridir. Ayrıca, özellikle eğitim sırasında ve sonrasında iş gücü piyasasına erişim sağlanması, aile üyelerinin kabul edilmesi ve uluslararası mezunların ülkede çalışmak üzere tutulmasına yönelik çabalar gibi diğer politikalar, farklı derecelerde de olsa, ülkelerin uluslararası öğrenci göçünü teşvik etmesine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla son yıllarda, konuyla ilgili öne çıkan ülkeler

başta olmak üzere bu alanda faaliyet gösteren her ülke, yürürlüğe koydukları politikalarla süreci yönetmektedirler. Bu ülkeler, uluslararası öğrencileri ülkeye çekme, bu öğrencilerin eğitim kurumlarına kabulü ve eğitim süreci sonunda bu öğrencileri ülkede tutma konularında çeşitli politikalar geliştirmekte ve ekonomik kaygılar nedeniyle öğrencilerin ülkede kalma sürelerini uzatan ve iş gücü piyasasına daha kolay entegre olmalarını sağlayan düzenlemeleri yapmaktadırlar. Bu bağlamda, ülkelerin uyguladıkları politikalarda çoğunlukla eğitimin uluslararası boyutu çerçevesinde elde edilecek ekonomik katkılar ön planda tutulmaktadır (Mahmoud et al., 2019; Ke et al., 2022; Paulino et al., 2019).

Uluslararası öğrenciler, uluslararası göç akışlarının giderek daha önemli bir parçası haline gelmiştir. COVID-19 Pandemisinden önceki on yılda, çoğu ülkede uluslararası öğrenci alımı ciddi oranda artmıştır. Uluslararası öğrenciler, mezun olduktan sonra ev sahibi ülkelerde çalışmaya devam eden büyük ve giderek artan oranda, iş gücü göçünün ana kaynaklarından birisi haline gelmiştir (Shih, 2015). Uluslararası öğrencileri çekmenin ilk adımı, ilgili hedef kitleyi kendi ülke ve kurumlarında öğrenim görmenin, araştırmanın ve yaşamının çeşitli avantajları hakkında bilgilendirmektir. Uluslararası öğrenci desteği, kurumsal, ulusal ve bölgesel düzeyde çeşitli iletişim girişimlerinin yanı sıra bakanlıklar ve yükseköğretim kurumları, üniversiteler ve yükseköğrenim pazarlamasında uzmanlaşmış özel kuruluşlar da dâhil olmak üzere konuyla ilgili farklı aktörler tarafından yürütülmektedir (OECD, 2022).

Günümüzde bu alanda faaliyet yürütmekte olan neredeyse tüm ülkelerin, uluslararası öğrencileri sunulan yükseköğretim programları hakkında bilgilendirmek ve göç süreciyle ilgili bilgileri sağlamak için resmi ulusal web siteleri bulunmaktadır. İsveç gibi bazı ülkelerde ücretler, oturma izinleri ve burslarla ilgili web sitesi içeriği hedef kitleye göre değişmektedir. Bağlantının internet protokol (IP) adresini kullanmakta ve potansiyel başvuru sahiplerinin uyruklarıyla ilgili bilgileri seçmelerine olanak tanımaktadır. Bu web siteleri ve ilgili sosyal yardım çalışmaları, ya Danimarka ve İtalya'daki Eğitim Bakanlığı gibi belirlenmiş bir bakanlık tarafından ya da Almanya'daki Akademik Değişim Servisi (DAAD) ve Fransa'daki "Campus France" gibi ülkeyi uluslararası eğitimin hedef ülkesi olarak tanıtmaktan sorumlu uzmanlaşmış bağımsız kurum ve kuruluşlar tarafından yönetilmektedir (Collins, 2008; Minaeva et al., 2022).

Uluslararası eğitim almayı teşvik etmenin önemli kanallarından biri öğrenci fuarları ve yurtdışı ofislerin varlığıdır. Ayrıca, sosyal medya, öğrencilerin ilgisini çekmek için giderek daha önemli bir iletişim aracı haline gelmiştir. Uluslararası öğrenciler, özellikle uyruk, derece düzeyi, öğrenim ilgileri, kültür, dil, gelir, farklı medya kullanım alışkanlıkları ve teknolojiye erişim açılarından çeşitlilik gösteren bir hedef kitle olduğundan, ülkeler çok çeşitli iletişim kanalları ve platformlar kullanmaktadır. Hatta bazı durumlarda hükümetler, belirli hedef

kitlelere yönelik ulusal çapta daha özel sosyal medya platformlarından faydalanmaktadır (Kang, 2014; Rui and Wang, 2015; Lim and Pham, 2016).

Potansiyel öğrencilere ulaşmanın bir diğer kanalı da öğrenci ve mezun ağlarıdır. Bu ağlar, kişisel deneyimlerini paylaşabilen ve belirli hedef kitlelerin ana dillerinde soruları yanıtlayabilen araçlar vasıtasıyla potansiyel uluslararası öğrencilere ulaşma fırsatı sunar. Dolayısıyla genel olarak, ülke hükümetleri ve konu çerçevesinde faaliyet yürüten öğrenci ajansları, farklı yerlerdeki ilgililere farklı zamanlarda, çevrimiçi ve çevrimdışı şekilde ulaşarak, onlardan geri bildirim almakta, hatta mezun ağlarının ve elçilerin sürece dâhil edilmesine olanak tanıyan çok kanallı bir iletişim yaklaşımı kullanmaktadır (Rui and Wang, 2015; Barnett et al., 2016).

Uluslararası öğrencileri eğitim kurumlarına çekmek için çoğu ülke artık mesajlarını, onların bu ülkeleri seçerken belirledikleri nedenlere ve tercihlere göre ayarlamaktadır. Bazı ülkeler eğitimin uluslararası itibarını ve kalitesini öne çıkarırken, diğerleri eğitimin verildiği yerdeki öğrencilerin çeşitliliği, kültürleri, yaşam kalitesi veya genel güvenlik gibi ek ve giderek daha fazla değer verilen unsurları öne çıkarmaktadır. Örneğin İsveç, ülkesindeki 7000 uluslararası öğrenciyle anket yaptıktan ve ülkenin öğrenciler tarafından seçilmesini belirleyen iki ana faktörün İsveç yaşam tarzı ve eğitim sistemi olduğunu keşfettikten sonra yeni bir iletişim ve marka stratejisi geliştirmiştir. Estonya'nın bu bağlamdaki ana mesajı, Estonya diplomalarının sağladığı güçlü işe alım ve istihdam edilebilirlik perspektifleridir. Kanada, uluslararası öğrencilerin eğitim süreci sonunda ikamet etme olasılıklarını vurgulamaktadır. Buna karşılık, Macaristan ve ABD'nin süreç bitiminde ülkelerinde kalmaktan hiç bahsetmediği dikkat çekmektedir (Paulino et al., 2019; OECD, 2022; Shanka et al., 2006).

2.3 Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Kurumuna Kabulü

Neredeyse tüm ülkelerde uluslararası öğrencilerin öğrenim izni için bir eğitim kurumu tarafından kabul edildiğine dair belge, geçim masraflarını karşılayacak mali kaynakların kanıtı ve sağlık sigortası gerekmektedir. Bu asgari gerekliliklerin ötesinde, kabul süreci ülkeler arasında ve bir yükseköğretim kurumundan diğerine genellikle farklılık gösterir. Bu alanda öne çıkan ülkelerin çoğunda eğitim kurumlarının desteği akredite kurumlarla sınırlandırılır. Örneğin Avustralya'da, başvuru sahipleri yalnızca akredite olmuş kurumlar içinde kayıtlı tam zamanlı bir kursa kaydolabilir. Danimarka'da ise kamu tarafından akredite edilmiş eğitim kurumlarıyla veya devlet onaylı belirli programlarla faaliyetler yürütülmek zorundadır (OECD, 2022).

Uluslararası öğrencilerin önceki eğitim geçmişinin doğrulanması, çoğu durumda, öğrenim vizesi verilmesinin bir koşulu olarak göç yetkilileri tarafından değil, kabulün bir koşulu olarak akademik kurumlar tarafından yapılır. Ancak bazı ülkeler, oturma izni verilmeden önce,

geçmiş eğitim bilgilerinin doğrulanmasını ister. Bunun yanında, kabul sürecini hızlandırmak ve basitleştirmek adına bazı uygulamalar da son yıllarda yapılmaktadır. Örneğin İspanya’da, 2018’den beri uluslararası öğrenciler yurt dışından ve İspanya içinden göçmenlik formlarını doldurabilmekte ve bir temsilciyi başvurularını teslim etmesi için görevlendirebilmektedir. Böylece konsolosluga kendileri gitme zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Ayrıca eğitim kurumlarında öğrenim görmek üzere kalma izinleri, kurumun kendisi tarafından da verilebilmektedir. Bu sayede üniversiteler, uluslararası öğrencilerin kabul sürecine katılır (Mihi-Ramirez, 2016; Levatino et al., 2018; OECD, 2022).

Uluslararası öğrenciler genellikle eğitim kurumlarına kayıttan önce öğrenim görecekları dil bilgilerini gösterirler. Çoğu ülkede bu bağlamdaki gereklilikler ve seviyeler, göçmenlik politikası tarafından değil, eğitim kurumu veya akademik program tarafından kayıt sürecinde belirlenir. Ancak Estonya ve Macaristan gibi bazı ülkelerde, göçmenlik sürecinde eğitim programının dili hakkında yeterli bilgiye sahip olunduğu kanıtlanmalıdır. Az sayıdaki bazı ülkelerde uluslararası öğrencilerin öğrenimleri sırasında resmi bir ulusal dili öğrenmeleri veya derslere katılmaları zorunludur. Genellikle kamu eğitim kurumlarında bazı programlar İngilizcedir. Çoğu durumda İngilizce, ulusal dillerin yanında eğitim dili olarak sunulan tek ulusal olmayan dildir. Ancak bazı ülkelerde başka alternatif diller de sunulur. Özellikle İngilizce konuşulan ülkelere Avustralya, Kanada, İrlanda, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık ve ABD, kendi ulusal dilleri dışında başka bir dilde programlar sunmaz. Ayrıca ülkeler arası araştırmalarda, ulusal dillerin dışında, İngilizce en sık eğitim verilen dildir. Hatta son yıllarda İngilizce dilinin, eğitim dili olarak kullanımı oransal anlamda artmıştır (Consterdine and Everton, 2012; Hamid et al., 2018; OECD, 2022).

2.4 Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Finansmanı

Ülkelerin farklı yaklaşım sergiledikleri uluslararası öğrencileri ilgilendiren bir diğer önemli husus öğrenim ücretleridir. Çoğu ülkenin kamu eğitim kurumlarındaki uluslararası öğrenciler, aynı programa kayıtlı ulusal öğrencilerden farklı ücretler öder. Oransal anlamda belirgin farklılıklar en çok Fransa’da ve İngilizce konuşulan ülkelere vardır. İngilizce konuşulan ülke vatandaşları da kendi ülkelerinde nispeten yüksek meblağlar öder, ancak bu ülkelerdeki yabancı öğrenciler ulusal öğrencilerden alınan öğrenim ücretinin ortalama olarak yaklaşık iki katı veya daha fazlasını verir. Bunun yanında Şili, İtalya, Japonya ve İspanya’da ücretler hem yabancı hem de ulusal öğrenciler için aynıken, Norveç’teki devlet üniversitelerinde hiçbir öğrenci için öğrenim ücreti talep edilmez. Ayrıca özellikle Avrupa’daki bazı ülkelerin kendi belirledikleri bir takım kriterler temelinde belirli ülkelere gelen öğrencilere farklı ücretlendirme yapılır. Bazı ülkelerde öğrenim ücretleri eğitim diline bağlı olarak değişiklik gösterir ve ulusal olmayan dillerdeki programlar için öğrenim ücretleri daha yüksektir. Eğitim

diline göre farklı öğrenim ücretleri, yine genel itibarıyla Avrupa ülkelerindedir (Johnstone and Marcucci, 2010; Machin and Murphy, 2017; OECD, 2022).

Öğrenim ücretlerinin yüksek olduğu ülkelerde, uluslararası öğrenciler eğitim sisteminin finansmanı açısından önemli bir faktördür. Zira uluslararası öğrenciler için öğrenim ücretleri genellikle yerli öğrencilere göre daha yüksek tutulmaktadır. Bunun aksine, eğitimin ücretsiz olduğu ülkelerde, gelişmekte olan ülkelere gelen uluslararası öğrenciler için tahmini öğrenci maliyetleri, Resmi Kalkınma Yardımının (RKY) önemli bir etkeni olabilir (Levent, 2016; Omoruyi et al., 2014; Dostal et al., 2021). Buna ek olarak, Soğuk Savaş döneminin dış yardım ve uluslararası öğrencilerin finansmanı üzerinde önemli bir etkisi olmuştur. Bu dönemde, bilimsel bilgiyi dağıtma ve endüstriyel ilerlemeyi geliştirmekte olan dünyayla paylaşma politikası, yükseköğretim kurumlarının yardımını gerektirmiştir. Nitekim dönemin kutuplarından birisi olarak ABD'nin Birleşik Devletler Uluslararası Kalkınma Ajansı'na (USAID) verdiği destek, ABD dış politikasının önemli bir bileşeni olarak yükseköğrenimi her anlamda teşvik etmesini sağlamıştır. Böylece Soğuk Savaş'ın iki baş aktörü ABD ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), yurtdışındaki eğitim programlarını finanse etmiş ve böylece gelişmekte olan ülkelere öğrenci çekmek için birbirleriyle rekabet etmiştir (Varghese, 2008). Bu açıdan, II. Dünya Savaşı sonrası uygulamaya konulan Fulbright Programı ve Colombo Planı vb. eğitim programları Soğuk Savaş süresince geliştirilerek günümüze kadar uygulanmıştır. Ayrıca sömürge ve Soğuk Savaş dönemlerinden bu yana uluslararası öğrencilerin genel profilinde önemli değişimler yaşanmıştır. Her şeyden önce, küreselleşmeyi pekiştiren hususların artması ve her alanda derinlemesine yoğunlaşması, öğrencilerin iletişim kurma ve seyahat etme şekillerini değiştirmiştir. Bunun yanında, yurt dışında eğitim almak isteyen öğrencilerin çoğunluğunun artık kendi finansmanını sağladığı gözlenmiştir (Adams and Infeld, 2011; Collins, 2012; Qureshi and Khawaja, 2021).

2.5 Uluslararası Öğrencilerin İşgücü Piyasasına Dâhil Edilmesi

Başka bir ülkede eğitim almak isteyen uluslararası öğrencilerin, bununla ilgili hazırlıklarını kendileri yapması, arzu ettikleri ülke ve program için öz yeterliklerini ve niteliklerini geliştirmesi ve zorunlu olan yasal dokümanlarını hazırlaması gerekliken, kabul edilmeleri durumunda bu öğrenciler, genellikle işçi göçmenleriyle aynı beceri değerlendirmesine tabi tutulmamaktadırlar. Bu durum, uluslararası öğrenciler konusunda öne çıkan çoğu ülkede uluslararası öğrencilerin öğrenimleri sırasında çalışabilmeleri ve mezun olduktan sonra iş aramak için ülkede kalabilmeleri gerçeğine rağmen bu şekilde gerçekleşmektedir. Hatta uluslararası öğrenciler eğitim gördüğü birçok ülkede iş gücü piyasasına girme ve burada orta-uzun vadede kalma konusunda da zorluklarla karşılaşmaktadır (Flynn and Arthur, 2013).

Ülkeler açısından uluslararası öğrenciler bağlamında önemli bir konu başlığı, bu öğrencilerin eğitimleri esnasında ve sonrasında öğrenim gördükleri ülkelerin iş gücü piyasasına katılımlarıyla ilgilidir. Aslında, öğrenimlerini sürdürürken çalışma olanağı, uluslararası öğrencilerin ülke seçmesinde etken olabilir. Kanada Uluslararası Eğitim Bürosu tarafından 2018 yılında yapılan bir ankete göre, uluslararası ortaöğretim sonrası öğrencilerin %62'si, öğrenimleri sırasında çalışma imkânı nedeniyle Kanada'yı seçmişlerdir (CBIE, 2018, s.10). Buna ek olarak, ABD'deki 2000 mevcut ve eski uluslararası öğrenci üzerinde 2017 yılında yapılan bir anket, ankete katılanların %46'sının, bir kurum seçerken, öğrenim esnasında çalışabilme potansiyelinin önemli olduğunu düşündüğünü göstermektedir (World Education Service, 2017).

Birçok açıdan uluslararası öğrencilerin benzersiz bir göçmen grubu olduğu ifade edilebilir. Menşe ülkelerdeki eğitim deneyimleri göz önüne alındığında, uluslararası öğrenciler genellikle gelecekteki iş gücü arzının önceden uyumlaştırılmış bir kaynağı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle, çoğu ülkenin, uluslararası öğrencilerin eğitimden sonra ülkede kalmaları ve istihdam edilmeleri için özel veya kolaylaştırılmış yöntemler uygulaması olağan karşılanmaktadır. Aslında geçici kalış için ilk kabullerinden sonra çoğu uluslararası öğrenci, onları istihdam etmeye yönelik politikalarla desteklenerek öğrenim gördükleri ülkede kalmaktadır. Ancak, kaç tanesinin eğitim sonrası ülkede kaldığı ve bu kanalın genel olarak işçi göçü açısından önemi konusunda çok fazla çalışmaya rastlanmamaktadır (Oding et al., 2021; Eskela, 2013).

Eğitim sırasında birçok uluslararası öğrenci eğitim aldığı ülkelerde çalışmakta veya başka şekilde o ülkelerin ekonomilerine çeşitli katkılarda bulunmaktadır. Çoğu ülkede öğrenci izni otomatik olarak iş piyasasına erişim olanağı sağlar. Uluslararası öğrencilerin ayrı bir izne ihtiyaçları bulunmaz. Türkiye'nin de dâhil olduğu bazı ülkelerde uluslararası öğrencilerin işe başlamadan önce bir izin, genellikle çalışma izni, almaları gerekir. Estonya, Litvanya, Polonya, Slovenya ve İsveç, uluslararası öğrencilerin eğitim programları boyunca, öğrenim durumlarını etkilememesi koşuluyla, saat kısıtlaması olmaksızın tam zamanlı çalışabilecekleri ülkelerdir. Diğer ülkelerde, iş gücü piyasasına erişim, çoğunlukla dersler sırasında izin verilen saatlik çalışma sınırı gibi bazı yollarla kısıtlanır. Bunun yanında, saatlik sınırın ötesinde ikinci en yaygın kısıtlama istihdam sektöründedir. Örneğin, Güney Kore'de yarı zamanlı çalışma izni alan uluslararası öğrenciler vasıfsız bir sektörde çalışamaz, ancak sektörün kendi çalışma alanlarıyla veya çeviriyle ilgili olması durumunda vasıflı bir sektörde çalışabilir. Lüksemburg ve Meksika'da iş, uluslararası öğrencinin eğitim alanıyla ilgili olmalıdır. Bunların dışında bazı ülkelerde diğer bir takım özel gereklilikler ve kısıtlamalar mevcuttur (Geddie, 2015; OECD, 2022; Crumley-Effinger, 2023).

Bir ülkede geçmişte eğitim almış eski uluslararası öğrenciler, birçok ülkede işçi göçünün önemli bir kaynağıdır. 2019 yılında çalışma izni olarak değiştirilen eğitim izinlerinin payı, ülkelerdeki toplam çalışmaya kabullerin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu oran, Fransa'da %52, İtalya'da %46 ve Japonya'da %37 olarak kayıtlara geçmiştir. Aynı yıl ABD'deki eski çalışma izni sahipleri, geçici yüksek vasıflı izni alanların %57'sine tekabül etmektedir. Ayrıca bir bütün olarak OECD ülkelerinde, uluslararası öğrencilerden elde edilen nominal anlamda doğrudan ihracat gelirleri 2010'da 50 milyar avronun üzerindeyken, 2019'da 115 milyar avronun üzerine çıkmıştır. Eğitimle ilgili bu hizmet ihracatı, uluslararası öğrencilerin eğitim süreçlerinde ev sahibi ülke ekonomisine, öğrenim, yiyecek, konaklama, yerel ulaşım ve diğer hizmetler için yapılan doğrudan katkısını da içermektedir (Cheung et al., 2008). Buna ek olarak, İngilizce konuşulan ülkelerde eğitimle ilgili hizmetler önemli ihracat kalemleridir. Eğitimle ilgili hizmetlerin ihracatı, 2019 yılında toplam ihracatın Avustralya'da %8'ini ve Yeni Zelanda'da ise %5'ini oluşturmaktadır. Bu ülkeleri, toplam ihracatlarının yaklaşık %2'sine tekabül eden Kanada, Birleşik Krallık ve ABD takip etmektedir (Kasa and Mhamed, 2013; OECD, 2022).

Öğrenimleri sırasında, uluslararası öğrencilerin üçte biri ile dörtte biri Avrupa Birliği (AB), Birleşik Krallık ve ABD'de, yaklaşık ikide biri Avustralya'da ve on kişiden dokuzu ise Japonya'da çalışmaktadır. Dolayısıyla uluslararası öğrenciler, özellikle büyük şehirlerde ve yerli öğrencilerle karşılaştırıldığında daha fazla temsil edildikleri konaklama ve eğitim sektörlerinde, yerel iş gücü piyasalarına önemli katkıda bulunmaktadır. Örneğin, European Labour Force verilerine göre, 2020'de AB dışından gelen öğrencilerin dörtte biri konaklama sektöründe istihdam edilmiştir. Buna karşın bu oran yerli öğrenciler arasında onda birdir. Ayrıca, uluslararası öğrencilere yönelik burslar ve ülke içi maliyetler genellikle RKY'nin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. 2020 yılında bu bütçe kalemi, Avusturya'daki toplam RKY'nin %24'üne, Macaristan'dakinin %45'ine ve Polonya ve Slovenya'daki tüm RKY'nin yarısından fazlasına tekabül etmektedir. Almanya, 1,8 milyar ABD doları ile ülke içindeki uluslararası öğrencilere en fazla RKY tahsis eden ülke olurken, bu miktar ülkenin toplam RKY'sinin yalnızca %7'sidir. Ancak ülkeler uluslararası öğrencilerin öğrenim ücretlerine çeşitli şekillerde yaklaşmaktadır. Harçların yüksek olduğu ülkelerde, uluslararası öğrenci harcamaları genellikle hizmet ihracatının ve yükseköğretim sisteminin finansmanının büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Çok az harç ödenen veya hiç harç ödenmeyen ülkeler, kamu bütçesi açısından uluslararası öğrencilerin varlığından faydalanmamakla birlikte, ilgili maliyetleri RKY olarak beyan edebilmektedirler. Uluslararası öğrencileri RKY'ye yönlendirmenin maliyet hesaplamasındaki mantık, uluslararası öğrencilerin, kalkınma yardımı anlamına gelen yeni beşeri sermayeleriyle evlerine dönecek olmalarındandır. Ancak eğitim sonrası ülkelerde kalan öğrenci sayısının artması ve ülkelerin uluslararası mezunları elde tutma çabaları bu hedefle çelişebilir (Liu-Farrer, 2009; OECD, 2022; Dias Lopez et al., 2023).

Öğrenim sonrasında ev sahibi ülkede kalan uluslararası öğrencilerin uzun vadeli istihdam oranları, işçi göçmenleriyle aynı seviyede ve genel olarak göçmenlerinkinden çok daha yüksek seviyededir. Bunun yanında aşırı niteliklilik oranları, işçi göçmenleri veya diğer göçmen gruplarınınin yarısı kadardır. Diğer göçmen gruplarla karşılaştırıldığında uluslararası öğrenciler, ev sahibi ülkelerdeki işçi göçü kanallarına erişimde bir takım avantajlara sahiptir. Ev sahibi ülke toplumuna önceden/hâlihazırda entegre olmuşlardır ve yarı zamanlı istihdam veya staj nedeniyle çoğu zaman ev sahibi ülkenin iş gücü piyasalarıyla ilgili bağlantılar kurmuşlardır (Raghuram, 2013; Waters and Brooks, 2021).

Genel olarak, uluslararası öğrenci göçünün, özellikle iş gücü piyasası entegrasyonu açısından, açık faydaları vardır. Buna rağmen uluslararası öğrenci göçünün, birçok ülkenin karşı karşıya olduğu iş gücü piyasasının orta ve düşük vasıflı kesimlerindeki eksikliklere de bir çözüm olmadığı aşikârdır. Ayrıca birçok ülkenin başkentlerinde ya da önemli şehirlerinde uluslararası öğrencilerin yüksek oranda yoğunlaşması, uluslararası öğrenci göçünün sıklıkla bölgesel eşitsizlikleri artırabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla ülkelerin bu kanala aşırı bağımlı hale gelmemesi ve bunun özelliklerinin farkında olması adına göç sisteminde bir dengenin korunması gerekmektedir. Bununla birlikte, uluslararası öğrencileri çekmenin ve ülkede tutmanın, diğer göçmen gruplarla karşılaştırıldığında geniş bir ekonomik getirisi olduğu bir gerçektir. Mevcut veriler ve göstergeler, ülkelerin eğitim görmek için kendi ülkelelerine gelen öğrencileri çekme ve elde tutma konusunda daha iyi hale geldiğini kanıtlamaktadır (Liu-Farrer, 2009; OECD, 2022; Umar and Rahman, 2023).

2.6 Uluslararası Öğrencilerin Eğitim Aldıkları Ülkede Kalması

Uluslararası öğrenciler nerede eğitim göreceklarine karar verirken, o ülkeye yerleşme olasılıklarını da göz önünde bulundurmaktadırlar. Avustralya'daki uluslararası mezunlar arasında 2019 yılında yapılan bir anket, bu öğrencilerin, %76'ya varan oranda eğitim sonrası çalışma haklarına erişimin, eğitim alınacak hedef ülke olarak Avustralya'yı seçme kararlarında önemli bir faktör olduğunu düşündüğünü göstermektedir (Nghia, 2019). Benzer şekilde, Kanada'da yapılan araştırmalara göre dört uluslararası öğrenciden üçü, eğitimlerinin ardından Kanada'da çalışma fırsatını, ülke seçiminde önemli bir faktör olarak görmektedir (CBIE, 2018). Ayrıca, uluslararası anket verilerine göre potansiyel uluslararası öğrencilerin yaklaşık yarısı mezun olduktan sonra, en azından geçici olarak, öğrenim gördükleri ülkede kalmak istemektedir (Symonds, 2021).

Uzun süreli ikamet yoluyla uluslararası öğrencileri elde tutma girişimleri, uluslararası öğrenci göçünün önemli araçlarından birisidir. Örneğin Avustralya'da, en az iki akademik yılını tamamlayan uluslararası öğrenciler, kalıcı olarak göç etme konusundaki ilgilerini ifade etmek için hâlihazırda gerekli olan 60 puanlık geçiş notunun 5 puanını kazanabilmektedirler.

Bu, Avustralya'nın kırsal kesimlerinde öğrenciye 10 puan kazandırmaktadır. Bu ülkedeki mühendislik, muhasebe ve bilgisayar bilimleri mezunları, mezun olduktan sonra bir yıllık "Professional Year" adlı programı tamamlayabilirler ve bu, onlara vasıflı göçmen vizesi puan testinde ekstra beş puan kazandırır. Bunun yanında Kanada'da, yüksek vasıflı kalıcı göç programına başvurular, ortaöğretim sonrası Kanada eğitimleri için ek puan alırlar. Dahası, yalnızca bir yıllık Kanada vasıflı iş deneyimine sahip olanların ilgilerini beyan etmelerine olanak tanıyan bir göçmenlik programı olan "Canadian Experience Class", ülkede mezuniyet sonrası izinle çalışmış olan herkese açıktır (Sweetman and Warman, 2010; Ferguson and Sherrell, 2019; OECD, 2022).

Uluslararası öğrenciler mezuniyetlerinden sonra genel itibarıyla iş arama süreleri boyunca yaşam masraflarını karşılamak için çalışabilirler. Ülkeler ayrıca uluslararası mezunlar için istihdama yönelik başka kolaylıklar da sunar. Örneğin İtalya'da, bir İtalyan eğitim kurumundan mezun olan uluslararası mezunlar, çalışma amaçlı oturma izni verilmesine ilişkin belirlenen yıllık kotalardan muaf tutulmaktadır. Avusturya'da en az bir lisans programını tamamlayan mezunlar puan sisteminden muafır. Ayrıca bu kişiler, Avusturya'ya geçici olarak yerleşmek ve belirli bir işveren için çalışmak üzere, ülkeye özel olan ve kişiye ayrıcalıklar sunan bir kimlik kartına doğrudan başvurabilirler. Uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkede öğrenim görmek için harcadıkları zaman çoğunlukla, tamamen veya kısmen, daimi ikamet ya da vatandaşlığa geçiş için geçerli sayılır. Kolombiya, Danimarka, Japonya, Güney Kore ve Türkiye gibi ülkelerde bu tür amaçlar için eğitim süresi tamamen ikamet süresinden sayılmaktadır (McFadden and Seedorff, 2017; OECD, 2022).

Mezun olduktan sonra uluslararası öğrencilerin nasıl elde tutulacağı birçok ülkede önemli bir sorudur. Avrupa Göç Ağı tarafından yapılan bir çalışmanın kapsadığı ülkelerin neredeyse yarısı, uluslararası öğrencileri çekmeyi ve elde tutmayı bir politika önceliği olarak görmektedir (European Migration Network, 2018). Örneğin Letonya Hükümeti, mezun olduktan sonra ülkede kalan uluslararası öğrencilerin payını 2030 yılına kadar %10'a çıkarmayı hedeflemektedir. (OECD, 2017). Estonya yüksek öğreniminin uluslararası tanıtımına yönelik geliştirilen strateji, eğitim sürecinden sonra ülkede istihdama ilişkin bir gösterge içerir. Hedef, yüksek lisans veya doktora seviyesindeki uluslararası öğrencilerin %30'unun Estonya'da çalışmaya devam etmesi olarak kararlaştırılmıştır. Bunun yanında Avustralya, Kanada, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık, uluslararası eğitim stratejilerinde uluslararası mezunların boş pozisyonları doldurmadaki rolünü vurgulamaktadır (Australian Department of Education, Skills and and Employment, 2021; Government of New Zealand, 2018).

Uluslararası öğrencilerin ülkede kalma oranı ülkeler arasında büyük farklılıklar göstermektedir. Örneğin ülkeye ilk kabulden beş yıl sonra, 2015 yılında eğitim amaçlı izin alan uluslara-

rası öğrencilerin %60'ından fazlası hâlâ Kanada ve Almanya'da, yaklaşık yarısı Avustralya, Estonya ve Yeni Zelanda'da ve yaklaşık beşte ikisi Fransa ve Japonya'da bulunmaktadır. Bu durum Birleşik Krallık'ta her altı kişiden biri için geçerliken, Danimarka, İtalya, Norveç ve Slovenya'da ise yedide birinden azı için geçerlidir. Bu öğrencilerin eğitim aldıkları ülkede kalma oranları, yeni uluslararası öğrenci grupları için daha yüksektir. Bu durum, onların öğrenimleri bittikten sonra gelişimlerini sağlamak için daha fazla çaba göstermeleri neticesinde buldukları ülkelerde kalmalarıyla ilgilidir. Bunun yanında dünya genelindeki en büyük iki uluslararası öğrenci grubu olan Çin ve Hindistan'dan gelen öğrenciler, eğitim aldıkları ülkelerde kalma konusunda birbirleri arasında dikkate değer ölçüde farklı davranışlar göstermektedir. Hintli öğrenciler genel uluslararası öğrenci nüfusuna göre daha yüksek konaklama oranına sahiptir. Buna karşın Çinli öğrencilerin ülkede kalma davranışları daha çeşitlidir (Huang, 2022; OECD, 2022).

2.7 Uluslararası Öğrencilerin Aile Birleşimi

Aile birleşimi, göçmenleri çekmek ve onların ev sahibi topluma entegrasyonunu teşvik etmek için önemli bir faktördür. Bu durum uluslararası öğrenciler için de geçerlidir. Çoğu ülkede, uluslararası öğrencilerin eşleri ve/veya aileleri eğitim süreci içerisinde uluslararası öğrencilere katılabilir. Bunun yanında İrlanda, Litvanya, Lüksemburg ve Türkiye gibi bazı ülkelerde uluslararası öğrenciler yurt dışına taşınırken eşlerini yanlarına alamaz. Uluslararası öğrencilerin eşlerinin kabulü veya yeniden birleşmesi şart ve koşulları ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Çoğu zaman bununla ilgili vizenin türü (ziyaretçi, aile birleşimi veya ikamet) ve süresi de farklıdır. Çoğu ülkede uluslararası öğrencilerin eşleri çalışabilir. Bu ülkelerin kimisinde eşler otomatik olarak iş gücü piyasasına erişime sahiplerken, bazılarında koşulları ülkeye göre değişen çalışma iznine başvurmak zorundadır. Buna rağmen eşlerin uluslararası öğrencilere katılabildiği az sayıda ülkede, genellikle çalışmalarına izin verilmez (Arthur and Nunes, 2014). Uluslararası öğrenciler genellikle, gerekli şartları yerine getirmeleri koşuluyla, eğitim süreçleri bitmeden önce çalışma izinlerini başka bir oturma izniyle değiştirebilir. Bazı ülkelerde bu, yalnızca aile izinleri gibi belirli kategorilerle sınırlıdır. Çoğu ülkede, uluslararası öğrencilerin eğitimleri bittikten sonra kalmalarına ve iş aramalarına olanak tanıyan politikalar vardır. Ancak bu ileri seviye eğitim hedefiyle yapılan uzatmalara erişim ve bunların süresi ülkeden ülkeye değişiklik gösterir (Strik et al., 2013; OECD, 2022).

2.8 Uluslararası Öğrencilere Yönelik Kolaylaştırıcı Hususlar

Özellikle son yıllarda birçok ülke, uluslararası öğrencileri korumak için geniş kapsamlı politikalar uygulamaktadır. Bu politikalar, eğitim süreci bitmeden önce oturma izinlerini değiştirme seçeneklerini, normal ya da otomatik öğrenim izni uzatmalarını veya eğitim sonrası iş aramak ve işe başlamak için belirli izinleri içerebilmektedir. Bu kolaylaştırıcı tedbirlere

ek olarak, iş gücü piyasası testinin kaldırılması yoluyla istihdam teşvik edilmektedir. Bazı politikalar aynı zamanda uzun süreli kalışı da destekler. Örneğin bazı ülkeler, daimi ikamet ve vatandaşlığa kabul için başvuru sürecinde eğitim süresinin bir kısmını da hesaba katar. Hatta COVID-19 Pandemisi bağlamında bazı ülkeler, bu politikaları tam zamanlı çevrimiçi kurslara kayıtlı uluslararası öğrencileri de kapsayacak şekilde genişletmiştir (Gopal, 2014; OECD, 2022).

Öğrenim süreleri açısından uluslararası öğrencilere yönelik yürürlükte olan politikalar ülkeden ülkeye değişir. Ancak genellikle öğrenim izni, eğitimin tamamı boyunca verilir ve çeşitli aralıklarda yenilenmesi gerekir. Buna rağmen, çoğu ülkede bir kişinin, yenilemeler dâhil, öğrenci iznine sahip olabileceği süre konusunda bir sınırlama vardır. Yine de az sayıda ülkede bu tür kısıtlamalar mevcut değildir ve öğrenci vizesi, koşulları yerine getirildiği sürece uzatılabilir (Gopal, 2016; OECD, 2022; Liu, 2024).

2.9 Uluslararası Eğitim Göçü Çerçevesindeki Suuistimler ve Tehditler

Uluslararası öğrenci sayısını artırma ve öğrenim sonrasında ikamete geçişi destekleme yönündeki bu çabaların yanı sıra, program bütünlüğü ve uluslararası öğrenci programlarının denetimi konusunda endişeler de bulunmaktadır. Uluslararası öğrenci programları, kötü niyetli öğrenciler, araçlar ve kurumlar tarafından, tasarlandıkları amaçlar dışında ve yasa dışı kazanç elde etmek amacıyla kötüye kullanılabilir. Kurumlar iyi niyetli olsa bile kötü niyetli öğrenciler tarafından dolandırılabilen veya istismar edilebilmektedir. Bu programlara katılan öğrenciler iyi niyetli olsalar bile meşru olmayan, akredite olmayan ve hatta hayali programlar için ödeme yapma konusunda aldatılabilmektedirler. Böylesi durumlar ülkeleri, konuyla ilgili sürece yönelik uygulamakta oldukları tüm kolaylaştırıcı hususlara rağmen, kurdukları sistem içindeki tüm unsurların kötüye kullanılma ihtimallerine karşın tedbirler almaya iter. Bu tür düzenlemelerdeki kaygılar farklı alanlarda yoğunlaşır. Bunlar arasında öncelikle işçi göçüne ilişkin kısıtlamaları aşmak amacıyla öğrenci vizesinin kötüye kullanılması ve aynı zamanda ilgili dolandırıcılık türleri vardır. Ayrıca, casusluk yapan uluslararası öğrencilerin temsil ettiği fikri mülkiyet haklarının ve stratejik bilginin korunmasına yönelik risklere ilişkin tartışmalar da giderek artmaktadır. Bu konuda yaşanan sorunlar ve risk alanları içinde bazıları öne çıkmaktadır. Örneğin öğrenci vizesi için başvuranların, vizeyi ülkeye girmek için kullanması ve süresi dolduktan sonra hiçbir zaman eğitim alma niyeti olmadan ülkede fazladan kalma riski bulunmaktadır. Bir diğer husus, uluslararası öğrencileri dolandırmak için kurulan veya bilerek yalnızca vize verilmesi için aracı olarak hizmet veren, öğrencilerle ödeme karşılığında vize sponsorluğu yapma konusunda işbirliği yapan sahte veya düzmece okullarla ilgili sorunlarla karşılaşılmasıdır. Başvuru sahiplerinin öğrenci vizesini işe gelmek için kullanmaları ve çalışırken, eğitimlerini tamamlamadan, süresiz olarak öğren-

ci statüsünde kalma riskleri bir diğer sorun alanıdır. Ayrıca, tamamen yasal olarak gelen uluslararası öğrencilerin fazla saat çalışarak veya kendi statüleri açısından izin verilmeyen işlerde ya da yerlerde çalışarak istihdam kısıtlamalarını ihlal etmeleri riski de bulunmaktadır. Hatta uluslararası öğrencilerin menşe ülkeleri veya diğer kötü niyetli aktörler adına teknolojik veya endüstriyel casusluk yapma riski, son yıllarda artan uluslararası öğrenci sayılarıyla birlikte ülkeler açısından büyüyen bir tehdit algısına sebep olmaktadır. Ülkelerin öğrenci vizelerinin kötüye kullanılmasıyla ilgili olarak suç veya terörist faaliyet potansiyeli gibi başka endişeleri de vardır, ancak bunlar uluslararası öğrenci vizelerine özel değildir ve tüm göç kabulleri için geçerlidir. Bu alandaki her kaygının kendine özgü politika yanıtları ve çözümleri ülkeler tarafından geliştirilmektedir (Dale, 2021; OECD, 2022).

Özellikle son yıllarda uluslararası öğrencileri çekmek ve elde tutmak için bu alandaki ülkeler arasında açık bir politika eğilimi mevcuttur. Dolayısıyla birçok ülke, daha uzun oturma izinleri, daha geniş istihdam fırsatları ve mezuniyet sonrası istihdama daha kolay geçiş sağlayarak uluslararası öğrencilere yönelik kolaylıkları artırmaktadır. Mezun olan uluslararası öğrenciler açıkça iş gücü göçü açısından arzu edilen bir bileşendir. Bu politikaların doğal bir sonucu olarak genellikle yükseköğretim kurumlarına daha fazla beklilik sorumluluğu ve gücü verilmektedir, çünkü onların kayıt tercihleri göçmenlerin alt kesimdeki kompozisyonunu etkilemekte, hatta bazı durumlarda işçi göçmenlerini bile dışarıda bırakmaktadır. Bu muhafazlık sorumluluğu aynı zamanda göç düzenlemelerini atlatmak için öğrenciliğin kötüye kullanılmasıyla mücadele etmek adına daha fazla uyum yükümlülüğü anlamına da gelir. Bu aynı zamanda bu sorumluluğun istismar edilmemesini sağlamak için eğitim kurumlarının daha fazla denetlenmesi demektir. Ayrıca, öğrencilere tanınan daha geniş istihdam hakları genellikle karmaşık kısıtlamalara tabidir ve bunların uygulanması zor olabilir. Uluslararası öğrenci göçü öğrenciye, ev sahibi kuruma ve ev sahibi ülkeye açıkça büyük faydalar sağlamakla birlikte, aynı zamanda iş gücü piyasası düzenlemeleri ve hatta ulusal güvenlik açısından göç çerçevesine yönelik bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Ülkeler uluslararası öğrenciler için en çekici politikalara sahip olmak adına yarışırken bu riskler dikkate alınmalıdır (Grubbs, 2019; György, 2022; OECD, 2022).

Sonuç ve Öneriler

Uluslararası öğrenciler, dünyanın belirli alanlarında yoğunlaşmış olsalar da 21. yüzyıl içinde oldukça geniş bir coğrafyaya yayılmışlardır. Günümüzde neredeyse tüm ülkeler bu sürecin bir yerinde varlıklarını sürdürmektedir. Bugün dünya genelinde yaklaşık 8 milyon uluslararası öğrenci vardır. Bu istatistiki veri, aynı zamanda, kendine özgü şartları içinde barındıran kitlesel bir göç hareketi anlamına gelir. Kısa veya uzun süreli olsun, hatta ileriki aşamalarında daimi ikamete dönüşsün, eğitim amacıyla gerçekleştirilen bu küresel hareketlilik, özellikle

son 15 yıllık bir süreçte hız kazanmıştır. Böylesi bir durumu ön gören/farkına varan ülkeler, bir yandan bu pazardaki mevcut konumlarını korumak ve güçlendirmek, diğer yandan bu pazardan daha fazla pay almak adına çeşitli politikalar uygulamaktadır çünkü uluslararası öğrenci göçünün, ekonomi başta olmak üzere farklı alanlarda çeşitli faydaları söz konusudur.

Uluslararası öğrenci göçünün özellikle yoğun olarak hissedildiği belirli ülkeler bulunmaktadır. Günümüzde genel itibarıyla Anglosakson ülkelerin ilk sıralarda yer aldığı hedef ülkeleri, diğer Batılı ülkeler takip etmektedir. Buna karşın en çok uluslararası öğrenci gönderen menşe ülkeler Asya kökenli olanlardır. Türkiye ise son yıllarda bu alandaki yenilikçi uygulamalarıyla sürece aktif olarak katılmış durumdadır. Hatta kısa süre içinde bu alanda gerçekleştirdiği atılımlarla en çok uluslararası öğrenci kabul eden ilk 10 ülke arasındaki yerini şimdiden almıştır. Buna karşın, uluslararası öğrenci göçüyle ilgili hissedilen küresel kaygılar ve tehditler, Türkiye'nin gündemine de yansımaktadır.

Tüm olumlu yönlerine ve kazanımlarına rağmen uluslararası öğrencilerle ilgili konular, özel ihtimam gösterilmesi gereken hususları içermektedir. Bugün tüm ülkeler tarafından az veya çok hissedilen küresel güvenlik kaygıları ve tehditler, eğitimi iş gücü göçünün bir aracı olarak kullanmak gibi bazı suiistimale açık unsurları içinde barındıran uluslararası öğrenci göçüyle ilgili konuları ülkelerin gündemine taşımaktadır. Nitekim son birkaç yıldır, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık temelinde Türk kamuoyuna uluslararası öğrencileri hedef alan haberlerin servis edilmesi, bu bağlamda değerlendirilmelidir. Tüm boyutlarıyla araştırılması gereken bahse konu iddialar, kamu otoriteleri tarafından yapılacak tahkikatlarla elbet açıklığa kavuşturulacaktır. Ancak Türkiye'deki tüm yabancı uyruklu öğrencilerin suçlanması ya da belirli bir ırka mensubiyeti olanların veyahut belirli menşe ülkeden gelenlerin hedefe oturtulması, mevcut öğrencileri zan altında bırakırken, gelmesi muhtemel öğrencilerin de kararlarını yeniden gözden geçirmelerine sebep olacaktır. Bu bağlamda, şu ana kadar elde edilen her anlamdaki kazanımlar da maalesef heba olacaktır. Böylesi bir durumun, Türkiye'de öğrenim görmekte olan mevcut uluslararası öğrencileri ve ileride Türkiye'de eğitim almayı planlayan potansiyel uluslararası öğrencileri olumsuz etkileyeceği muhakkaktır. Kısacası, uluslararası öğrencileri, yabancı düşmanlığıyla karşı karşıya bırakmak, Türkiye'ye her anlamda pahalıya mal olabilir.

Türkiye, uluslararası öğrenci göçüne yönelik son yıllarda geliştirdiği aktif politikalarla süreci yönetmektedir. Bunlar arasında YTB'nin kurulması ve Türkiye Burslarının tek bir çatı altında birleştirilmesi, Türkiye Maarif Vakfı'nın (TMV) kurulması, YÖK tarafından uluslararası öğrencilere yönelik strateji belgesinin yayınlanarak yürürlüğe konması gibi hususların altı çizilmelidir. Böylece bir yandan, konuyla ilgili önceden var olan kurumlar daha işlevsel hale getirilirken, diğer yandan yeni kurumlar ve politikalar sürece dâhil edilerek Türkiye'nin bölgesel ve küresel etkinliği artırılmak istenmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin

şu ana kadar yürütmekte olduğu faaliyetlerin genel olarak olumlu sonuçlar verdiği istatistiksel verilere de yansımıştır. Ancak bu gelişmelerle eş zamanlı olarak, özellikle on yılı aşkın bir süre önce başlayan ve günümüz sosyo-politik ortamını etkileyen göç dalgaları sebebiyle öğrenci göçmenlerin hedef alındığı bir atmosfer ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin 2023 ve 2024 yıllarında geçirdiği genel ve yerel seçim süreçleri öncesinde ve esnasında giderek artan oranda gündeme getirilen, hatta bilinçli şekilde gündemde tutulduğu izlenimi uyandıran yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili haberler, uluslararası öğrencilerle ilgili olumlu seyri sekteye uğratma potansiyeli taşımaktadır. Bu tehlikenin farkında olan kamu otoriteleri tarafından konuyla ilgili çeşitli bilgilendirmeler yapılarak oluşturulan algılarla ilgili düzeltmeler sağlanmaktadır. Farklı zamanlarda farklı kamu otoriteleri tarafından yapılan bu bilgilendirmeler ışığında dezenformasyona varan bir takım mesajların topluma verilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır (Anadolu Ajansı, 2024; gdh, 2024; YÖK, 2024). Bu bağlamda, çalışmada aktarılan bilgiler ve bu alandaki iyi örnekler doğrultusunda Türkiye için bazı öneriler sıralamak mümkündür.

- Bu alanla ilgili mevcut durum ve gelecek projeksiyonları ele alındığında uluslararası öğrencilere yönelik ciddi bir potansiyelin varlığını vurgulamak gerekmektedir. Her anlamda bunun farkında olan, bu alana ciddi yatırımlar yapan ve uluslararası öğrenci piyasasından oldukça fazla pay kaptan ülkeler, yaklaşık on yıl öncesinden başlayan yeni bir yapılanmaya gitmişlerdir. ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Almanya, Kanada, Fransa gibi öne çıkan ülkeler, bu alana yönelik stratejik yaklaşımlarını birkaç dönemdir uygulamaktadır. Türkiye'nin de konuya bu şekilde stratejik açıdan ve diğer politika öncelikleriyle koordineli yaklaşması yerinde olacaktır. Bu bağlamda, Türkiye'nin kendine özgü değerlerini içeren bir "Uluslararası Eğitim", "Uluslararası Öğrenci" ya da "Eğitim Diplomasisi" Stratejisi (Akar, 2023) benzeri bir belgeyi kısa zaman içinde hazır hale getirmesi gereklidir.
- Uluslararası öğrencilerle ilgili tanıtım, pazarlama, reklam, burslar, hibeler vb. faaliyetler, ülkelere kısa-orta ve uzun vadede önemli kazanımlar sağlayabilir. Bu kazanımlar, ülkenin ekonomi başta olmak üzere çeşitli alanlarında kendini göstermektedir. Konunun özellikle yumuşak güç ve kamu diplomasisi bağlamlarındaki ehemmiyeti, ülkelerin faaliyetlerini zenginleştirmekte ve farklı politika tercihlerini gündeme getirmektedir. Bu alandaki mevcut rakipler, hâlihazırda konuya yönelik çeşitli yaklaşımları bir süredir uygulamaktadır. Türkiye, bu alandaki kazanımlarını en üst düzeye çıkarmak adına bütüncül ve kapsamlı bir planlamaya gitmelidir.
- Uluslararası öğrencilere yönelik faaliyet göstermekte olan TMV, YTB, YÖK, üniversiteler gibi Türkiye'deki belli başlı kurumlar, son yıllarda kayda değer oranda gelişim göstermişlerdir. Bu kurumların geniş bir faaliyet yelpazesine sahip oldukları ifade edilebilir. Ancak bu kurumların bir kısmının benzer amaçlarla, benzer faaliyetleri yaptıkları gözlenmektedir. Bu nedenle, konunun farklı

veya aynı yönlerini ele alan bu kurumlar arasında, benzer faaliyetlerin tekraren uygulanması nedeniyle iyi bir koordinasyon olduğunu söylemek zordur. Dolayısıyla, konuyla ilgili faaliyet gösteren tüm kurumlar arasında eşgüdümü sağlayacak bir yapı kurulmalıdır.

- Uluslararası öğrenciler, eğitimin uluslararası boyutu çerçevesinde son yıllarda öne çıkan bir yaklaşım olarak eğitim diplomasisinin bir bileşeni şeklinde ele alınabilir. Uluslararası öğrenci göçü alanında öne çıkan özellikle Anglosakson ülke örneklerinde görüldüğü üzere, eğitim diplomasisi uygulamaları, ülkelere ekonomik, kültürel, akademik, sanatsal vb. çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bundan maksimum verim almak adına uygulanacak birkaç yıllık stratejik planlamalar konu hakkında önemli bir yol haritası sunabilir. Bu bağlamda Türkiye, yeni eğitim öğretim yılına yetiyecek şekilde en az beş yıllık stratejik planlamasını hazır hale getirmelidir.
- Türkiye'ye gelen uluslararası öğrencilerin menşe ülkelerine bakıldığında, belirli bölge, ülke veya coğrafyaların öne çıktığı görülmektedir. Her ne kadar ülkenin genel politika önceliğinin bir bileşeni olarak görülebilecek bu husus, küresel eğilimlere paralel olarak zenginleştirilmeli ve menşe ülkeler çeşitlendirilmelidir. Bugün dünya genelinde en çok uluslararası öğrenci gönderen ülkeler sırasıyla Çin ve Hindistan olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha doğrusu 21. yüzyılda genel itibarıyla her anlamda Asya kıtasının öne çıktığı bir küresel durum ortadadır. Türkiye'nin de mevcut öncelik verdiği ülke ve bölgelere ek olarak Çinli ve Hintli öğrencileri ülkeye çekme politikası geliştirmesi, en azından Asya'nın diğer kalabalık nüfuslu coğrafyalarını hedeflemesi ve buna yönelik özel yaklaşımlar geliştirmesi yerinde olacaktır.
- Türkiye, dünya tarihi içerisindeki yeri, bu bağlamdaki köklü geçmişi, coğrafi anlamdaki önemi nedeniyle bölgesel ve küresel alandaki jeostratejik konumu ve özellikle 21. yüzyıldaki aktif, ön alıcı politikaları ve yaklaşımlarıyla, uluslararası eğitim bağlamında hâlihazırdaki durumundan daha büyük bir potansiyele sahiptir. Bu açıdan, Türkiye'nin mevcut durumunun geliştirilmesi ve daha çok öğrenci çekebilmesi kısa vadede sağlanabilir. Son yıllardaki istatistiki veriler anlamında kısa zaman içinde yakalanan sayısal artışın sebeplerinden birisi de budur. Böylesi fırsatların değerlendirilmesi için kamu sektöründe ve özel sektörde faaliyet gösteren toplumun her kesiminden konuyla ilgili kurumlar sürece dâhil edilmelidir.
- Bu alanla ilgili devletleri ilgilendiren bir diğer önemli husus, güvenlik ve istihbarat konularıyla ilgili kaygıları gidermek adına alınması gereken tedbirlerdir. Uluslararası öğrencilerin ve bu nedenle yaşanan göçlerin ülkelerin güvenlik kaygılarını artıran ciddi ve haklı gerekçeleri bulunmaktadır. Bu durum, yakın geçmişte eğitim kurumları temelinde yapılanmış devlet ve hükümet karşıtı bazı örgütlerin oluşturduğu tahribat gibi acı bir tecrübe yaşamış özellikle Tür-

kiye için göz ardı edilmemesi gereken bir husustur. Her türlü istismara açık olan böyle bir konu başlığı, ülke genelinde İçişleri, Dışişleri, Gençlik ve Spor, Ticaret, Milli Eğitim, Milli Savunma Bakanlıkları ile YÖK, üniversiteler, Göç İdaresi Başkanlığı, Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT), YTB, TMV gibi çok çeşitli kurumların eşgüdümünde ilgilenilmesi gereken bir süreç gerektirmektedir. Bu bağlamda, en azından ülkenin iç ve dış politikalarıyla güvenlik, istihbarat ve göç yaklaşımlarına yönelik bütüncül bir anlayış ortaya konulmalıdır.

- Çalışmanın önceki kısmında aktarıldığı üzere çeşitli tehditleri ve suistimalleri beraberinde getirme ihtimali bulunan günümüz uluslararası öğrenci göçü, Türkiye’de son birkaç yıldır gündeme getirilen yabancı düşmanlığının bir tezahürü olarak karşımıza çıkarılmaktadır. Konuyla ilgili yaşanan bu dezenformasyonlar, uluslararası öğrencilere yönelik karalama kampanyalarına dönüştürülmektedir. Ancak ilgili kamu otoritelerinden yapılan açıklamalar dikkate alındığında, bu haberlerin gerçeği yansıtmadığı veya en azından gerçeği saptırdığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, konunun hassasiyetine binaen kamuoyuyla sağlıklı iletişim kurulması elzemdir. Hem ırkçılık ve yabancı düşmanlığı hem de yabancı uyruklu öğrencilerle ilgili önceden yapılacak düzenli bilgilendirmeler, kamuoyunu rahatlatarak ve tepkileri azaltacaktır. Uluslararası öğrencilerin, Türkiye’ye kısa–orta–uzun vadelerdeki olumlu katkıları vurgulanmalı ve sürecin kazanımları doğru bir şekilde topluma aktarılmalıdır.
- Uluslararası öğrencilerle ilgili istismar edilme potansiyeli olan durumların Türkiye’de tekrar yaşanmaması adına belirli tedbirler ivedilikle alınmalıdır. Her şeyden önce tüm kamu ve özel sektörden kesimlerin geniş katılımıyla bir yol haritası belirlenebilir. Buradaki amaç, süreç içerisinde en çok ihtiyaç duyulan hususların bir an önce karşılanmasını temin etmektir. Bu alanda faaliyet gösteren Türkiye’deki tüm kurumlar arasında koordinasyonu sağlayacak bir yapılanma ve dezenformasyona karşı önlem alacak bir iletişim mekanizması oluşturulmalıdır. Diğer ülke örnekleri ve mevcut şartlar incelendiğinde, Türkiye’nin bu alanda acilen bir stratejik planlamaya ihtiyaç duyduğu değerlendirilmektedir. Bu planlamanın genel ve özel unsurları, tüm kurumsal yapılanma içerisinde uygulanmalıdır.

Kaynakça

Adams, W. & Infeld, D. (2011). Fulbright Scholars in Political Science. *Political Science and Politics*, 44(3), 509-513. <https://doi.org/10.1017/s1049096511000588>.

Akar, E. (2023). *EĞİTİM DİPLOMASİSİ Dünyadan Örnekler – Türkiye İçin Öneriler*, Nobel Bilimsel, Ankara.

Anadolu Ajansı. (2024, Mayıs 14). *YÖK Başkanı Özvar 'dan Uluslararası Öğrencilere İlişkin Açıklama*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/yok-baskani-ozvar-dan-turkiyedeki-uluslararasi-ogrencilere-iliskin-aciklama/3219005> adresinden alındı.

Arthur, N., & Nunes, S. (2014). Should I stay or should I go home? Career guidance with international students. In *Handbook of career development: International perspectives*. 587-606. New York, Springer.

Aslan, Ş. (Ed.). (2018). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber*. Eğitim Yayınevi, Konya.

Australian Department of Education, Skills and Employment (2021), *Australian Strategy for International Education 2021-2030 - Department of Education, Skills and Employment, Australian Government*, <https://www.dese.gov.au/australian-strategy-international-education-2021-2030/resources/australian-strategy-international-education-2021-2030>.

Barnett, G. A., Lee, M., Jiang, K., & Park, H. W. (2016). The flow of international students from a macro perspective: A network analysis. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 46(4), 533-559.

Brooks, R., & Waters, J. (2011). *Student mobilities, migration and the internationalization of higher education*. Palgrave Macmillan.

CBIE (2018), *The Student's Voice: National Results of the 2018 CBIE International Student Survey*, Canadian Bureau for International Education, https://cbie.ca/wp-content/uploads/2018/08/Student_Voice_Report-ENG.pdf.

Cheung, A., Yuen, T. W. W., & Yuen, Y. M. C. (2008). Exporting hong kong's higher education in asian markets: strengths, weaknesses, opportunities, and threats. *International Journal of Educational Reform*, 17(3), 308-328. <https://doi.org/10.1177/105678790801700307>

Choudaha, Rahul (March 2017). Three waves of international student mobility (1999-2020). *Studies in Higher Education*. 42 (5): 825–832.

Collins, F. L. (2008). Bridges to learning: international student mobilities, education agencies and inter personal networks. *Global Networks*, 8(4), 398-417.

Collins, J. (2012). Perspectives From The Periphery? Colombo Plan Scholars in New Zealand Universities, 1951-1975. *History of Education Review*, 41(2), 129-146. <https://doi.org/10.1108/08198691311269501>

Consterdine, E., & Everton, A. (2012). European Migration Network: Immigration of International Students To The EU: Empirical Evidence and Current Policy Practice. *Science*, 290, 1768-1771.

Crumley-Effinger, M. (2023). ISM Policy Pervasion: Visas, Study Permits, and the International Student Experience. *Journal of International Students*, 14(1), 78-96. <https://doi.org/10.32674/jis.v14i1.5347>

Dale, Y. (2021). Visa fraud in the commercial sex market in the united states: an overview. *Dignity: A Journal on Sexual Exploitation and Violence*, 6(1). <https://doi.org/10.23860/dignity.2021.06.01.01>

Dias Lopes, A., Mateos Gonzalez, J. L., & Wakeling, P. (2023). How do tuition fee increases affect international mobility? the case of european union students in england. *European Journal of Education*, 59(1). <https://doi.org/10.1111/ejed.12592>

Diriliş Postası. (2024, Nisan 1). *Yabancı Öğrenciler Üzerinden İrkçılık*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.dirilispostasi.com/yabanci-ogrenciler-uzerinden-irkcilik> adresinden alındı.

Dostál, J. & Kéri, A. (2021). The Economic Dimension Of International Students' Volunteering – Opportunities For Central Europe. *The Hungarian Educational Research Journal*, 10(4), 327-345. <https://doi.org/10.1556/063.2020.00033>

Eskelä, E. (2013). Migration Decisions Of Skilled Migrants: International Degree Students In An Offbeat Destination. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(3), 145. <https://doi.org/10.2478/njmr-2013-0004>

European Migration Network (2018), *Attracting and retaining international students in the EU*, http://ec.europa.eu/home-affairs/system/files/2019-09/00_eu_international_students_2018_synthesis_report.pdf

Evrensel. (2024, Nisan 22). *Ayrımcı, damgalayıcı ve ırkçı ifadeler yabancı öğrencileri hedef haline getiriyor*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.evrensel.net/haber/516512/ayrimci-damgalayici-ve-irkci-ifadeler-yabanci-ogrencileri-hedef-haline-getiriyor> adresinden alındı.

Ferguson, H., & Sherrell, H. (2019). *Overseas Students In Australian Higher Education: A Quick Guide*.

Flynn, S., & Arthur, N. (2013). International Students Views Of Transition To Employment

And Immigration. *Canadian Journal of Career Development*, 12(1), 28-37.

gdh. (2024, Mayıs 28). *Yabancı Öğrenci Meselesinde Hiç Bilinmeyenler*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://gdh.digital/yabanci-ogrenci-meselesinde-hic-bilinmeyenler-115264> adresinden alındı.

Geddie, K. (2015). Policy Mobilities in The Race For Talent: Competitive State Strategies In International Student Mobility. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 40(2), 235-248.

Gonnot, J., & Lanati, M. (2024). *Visa Policy and International Student Migration: Evidence from Canada*.

Gopal, A. (2014). Canada's immigration policies to attract international students. *International Higher Education*, (75), 19-21. <https://doi.org/10.6017/ihe.2014.75.5435>

Gopal, A. (2016). Visa and immigration trends: a comparative examination of international student mobility in canada, australia, the united kingdom, and the united states. *Strategic Enrollment Management Quarterly*, 4(3), 130-141. <https://doi.org/10.1002/sem3.20091>

Government of New Zealand (2018), *International Education Strategy 2018 – 2030*, <http://www.enz.govt.nz/assets/Uploads/International-Education-Strategy-2018-2030.pdf>

Gribble, C. 2008, Policy Options For Managing International Student Migration: The Sending Country's Perspective, *Journal of Higher Education Policy and Management*, Vol. 30, No. 1, pp. 25-39

Grubbs, E. N. (2019). Academic Espionage: Striking The Balance Between Open And Collaborative Universities And Protecting National Security. *North Carolina Journal of Law & Technology*, 20(5), 235.

György, B. Z. (2022). National Security and Higher Education—Challenges, Risks and Threats. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 10(3), 91-99.

Hamid, M. O., Hoang, N. T. H., & Kirkpatrick, A. (2018). Language Tests, Linguistic Gatekeeping And Global Mobility. *Current Issues in Language Planning*, 20(3), 226–244. <https://doi.org/10.1080/14664208.2018.1495371>

Handler, H. (2018). Economic Links Between Education And Migration: An Overview. *Flash Paper Series, Policy Crossover Center Vienna-Europe*, (4).

Heck, R.H., Mu, X.I. (2016). Economics of Globalization in Higher Education: Current Issues in Recruiting and Serving International Students. In: Papa, R., English, F. (eds) *Educational Leaders Without Borders*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-12358-5_7

Huang, R. (2022). A case study to explore the key factors that influence international students' immigration intention in taiwan: a revised model of goal directed behaviour. *Interna-*

tional Migration, 61(3), 102-115. <https://doi.org/10.1111/imig.13022>

İHA. (2024, Nisan 13). *İrkçılık, Yabancı Öğrenciyi Kaçırıyor*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.iha.com.tr/istanbul-haberleri/irkcilik-yabanci-ogrenciyi-kaciriyor-73804067> adresinden alındı.

Johnstone, D. B., & Marcucci, P. N. (2010). *Financing higher education worldwide: Who pays? Who should pay?*. jhu Press.

Kang, D. S. (2014). How International Students Build A Positive Relationship With A Hosting Country: Examination Of Strategic Public, Message And Channel Of National Public Relations. *International Journal of Intercultural Relations*, 43, 201-214.

Kaša, R., & Mhamed, A. A. S. (2013). Language Policy and the Internationalization of Higher Education in the Baltic Countries. *European Education*, 45(2), 28–50. <https://doi.org/10.2753/EUE1056-4934450202>

Ke H., Junfeng D. & Xiaojing L. (2022) International Students' University Choice To Study Abroad In Higher Education And Influencing Factors Analysis. *Front. Psychol.* 13:1036569. doi: 10.3389/fpsyg.2022.1036569

King, R., & Raghuram, P. (2013). International Student Migration: Mapping The Field And New Research Agendas. *Population, Space and Place*, 19(2), 127–137. <https://doi.org/10.1002/psp.1746>

Levatino, A., Eremenko, T., Molinero Gerbeau, Y., Consterdine, E., Kabbanji, L., Gonzalez-Ferrer, A., ... & Beauchemin, C. (2018). Opening or Closing Borders to International Students? Convergent and Divergent Dynamics in France, Spain and The UK. *Globalisation, Societies and Education*, 16(3), 366-380.

Levent, F. (2016). The Economic Impacts Of International Student Mobility In The Globalization Process. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3853. <https://doi.org/10.14687/jhs.v13i3.3877>

Lim, S. S., & Pham, B. (2016). ‘If You Are A Foreigner In A Foreign Country, You Stick Together’: Technologically Mediated Communication And Acculturation Of Migrant Students. *New Media & Society*, 18(10), 2171-2188.

Liu, W. (2024). The impact of visa policy on higher education international students. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 26, 92-99. <https://doi.org/10.54097/0bkcyjg13>

Liu Farrer, G. (2009). Educationally channeled international labor mobility: contemporary

student migration from china to japan. *International Migration Review*, 43(1), 178-204. <https://doi.org/10.1111/j.1747-7379.2008.01152.x>

Machin, S., & Murphy, R. (2017). Paying Out And Crowding Out? The Globalization Of Higher Education. *Journal of Economic Geography*, 17(5), 1075-1110.

Mahmoud, M. A., Oppong, E., Twimasie, D., Hussein, M. M., Kastner, A. N. A., & Oppong, M. (2019). Culture and Country Choice of International Students: Evidence from Ghana. *Journal of Marketing for Higher Education*, 30(1), 105–124. <https://doi.org/10.1080/08841241.2019.1688444>

Matsumoto, R., & Viczko, M. (2023). Categorizations of Crisis: Access To Higher Education In Canada As International Students And Forcibly Displaced People. *Higher Education Research & Development*, 42(5), 1119-1132.

McFadden, A., & Seedorff, L. (2017). International Student Employment: Navigating Immigration Regulations, Career Services, And Employer Considerations. *New Directions for Student Services*, 158(2017), 37-48.

Mihi-Ramírez, A. (2016). Trends In The International Academic Migration: A Case of Spain. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 4(1), 113-128.

Milliyet. (2024, Mart 24). *Sosyal Medyada Karabük Üniversitesi Tartışması, Yabancı Öğrenciler Yine Gündemde*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.milliyet.com.tr/gundem/sosyal-medyada-karabuk-universitesi-tartismasi-yabanci-ogrenciler-yine-gundemde-7100810> adresinden alındı.

Minaeva, E., Wang, L., & de Wit, H. (2022). National Agencies And Private Actors In International Student Recruitment. In *International Student Recruitment and Mobility in Non-Anglophone Countries* (pp. 17-31). Routledge.

Nghia, T. (2019), “Motivations for Studying Abroad and Immigration Intentions”, *Journal of International Students*, Vol. 9/3.

NTV. (2024, Mart 27). *Karabük Üniversitesi'nde yabancı öğrencilere sağlık raporu şartı getirildi*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.ntv.com.tr/turkiye/karabukte-yabanci-ogrencilere-saglik-raporu-sarti-getirildi,62CGN4IHekitQCW0Y6LhDQ> adresinden alındı.

Oding, M., Palang-at, J., & Jose, A. (2021). To Pass Or Not To Pass: A Qualitative Inquiry On Students' Views On The Academic Retention Policy. *Journal of Education and Learning (Edulearn)*, 15(2), 161-167. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v15i2.20067>

OECD (2017), *OECD Economic Surveys: Latvia 2017*, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/eco_surveys-lva-2017-en.

OECD (2022), *International Migration Outlook 2022*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/30fe16d2-en>.

Omoruyi, T., Rembielak, G., & Parlińska, A. (2014). International Students Contribution To Business Schools In The UK HEIs. *Review of Agricultural and Applied Economics*, 17(02), 45-48. <https://doi.org/10.15414/raae.2014.17.02.45-48>

Paulino, M. A., & Castaño, M. C. N. (2019). Exploring Factors Influencing International Students' Choice. *Review of Integrative Business and Economics Research*, 8, 131-149.

Quacquarelli Symonds (2021), "EU International Student Survey 2021", in *Supporting recovery and driving growth in global higher education*, Quacquarelli Symonds, London.

Qureshi, F. & Khawaja, S. (2021). Is COVID-19 Transitioning Cash Cows International Students Into Cats?. *European Journal of Education Studies*, 8(7). <https://doi.org/10.46827/ejes.v8i7.3816>

Raghuram, P. (2013). Theorising The Spaces Of Student Migration. *Population, space and place*, 19(2), 138-154.

Rao, N. (2010). *Migration, Education And Sociol Economic Mobility*.

Rui, J. R., & Wang, H. (2015). Social Network Sites And International Students' Cross-Cultural Adaptation. *Computers in Human Behavior*, 49, 400-411.

Shanka, T., Quintal, V., & Taylor, R. (2006). Factors Influencing International Students' Choice Of An Education Destination – A Correspondence Analysis. *Journal of Marketing for Higher education*, 15(2), 31-46.

Shih, K. (2015). Labor market openness, h-1b visa policy, and the scale of international student enrollment in the united states. *Economic Inquiry*, 54(1), 121-138. <https://doi.org/10.1111/ecin.12250>

Spring, J. 2009, *Globalization of Education: An Introduction*, Queens College & Graduate Centre, City University of New York.

Strik, M. H. A., Hart, B. D., & Nissen, E. J. W. (2013). *Family Reunification. A barrier or facilitator of integration?*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Sweetman, A., & Warman, C. (2010). A New Source Of Immigration: The Canadian Experience Class. *Policy Options*, 31(7), 58-61.

Türkiye Gazetesi, <https://arsiv.turkiyegazetesi.com.tr/egitim/uluslararasi-ogrenci-sayisi-310-bini-asti-973969> , Erişim: 09.05.2023.

Umar, S. & Rahman, M. M. (2023). International student migration to the gcc states: a comparative study. *Migration and Development*, 12(1), 111-140. <https://doi.org/10.1177/21632324231194767>

UNESCO, Institute For Statistics, <http://data.uis.unesco.org/index.aspx?queryid=3804#>

Varghese, N.V. 2008, *Globalization Of Higher Education And Cross-Border Student Mobility*, International Institute for Educational Planning, UNESCO.

Waters, J., & Brooks, R. (2021). Student Migrants And Contemporary Educational Mobilities. In *Student Migrants And Contemporary Educational Mobilities* (pp. 1-19). Cham: Springer International Publishing.

World Education Service (2017), Career Prospects and Outcomes of U.S.-Educated International Students: Improving Services, Bolstering Success, <https://knowledge.wes.org/wes-research-report-career-outcomes>.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin, Ankara.

YÖK. (2024, Nisan 18). *Uluslararası Öğrenciler İle İlgili Açıklama*. Haziran 20, 2024 tarihinde <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2024/uluslararasi-ogrenciler-ile-ilgili-aciklama.aspx> adresinden alındı.